

Diana Florentina POPESCU
Universitatea din București, Romania
dipopis@hotmail.com

POSSIBILITĂȚILE ȘI REALITĂȚILE POEZIEI ROMÂNEȘTI DOUĂMIISTE

Diana Florentina POPESCU
University of Bucharest, Romania
dipopis@hotmail.com

THE POSSIBILITIES AND REALITIES OF THE ROMANIAN POETRY OF THE 2000s.

This paper examines the current state of Romanian poetry in the 2000s, its classifications, and its characteristics. From the multitude of themes and poets, I have chosen to follow the daily existence of Ofelia Prodan, Claudiu Komartin, and Liliana Elena Popescu. The popularity of the theme related to the poetry of the 2000s did not lead to a theoretical clarification of some concepts with which it has operated for almost 20 years. The possibilities and realities of the Romanian poetry of the 2000s are multiple, and I consider it an advantage.

Keywords: Poetry of the 2000s, Romania, diversity, controversies, characteristics.

Poezia anilor 2000 este un subiect fierbinte al literaturii, care a iscat discuții aprinse în presă, la cene literare, în spațiul virtual, între literați și cititori, între diferite generații de poeți. Opiniile au fost și sunt divergente, instabile, probabil fiindcă nu a venit încă momentul să definim poetica douămiistă.

Peisajul poetic este atât de divers, ca o rețea în care te poți pierde, dar în care distingi o poezie exuberantă, influențată de muzică de ex. la Vasile Leac, Mugur Grosu, o poezie de tranziție moderată la Ofelia Prodan și Gabi Eftimie, un joc al măștilor la Șerban Axinte, Robert Măndroiu, un realism excesiv la Dumitru Crudu, Bogdan Perdivară, un manierism neo-expresionist la Teodor Dună, Claudiu Komartin, poezia profundului la Adela Greceanu și Ștefan Manasia, poezia contradicțiilor la Șt. Baghiu și Stoian G. Bogdan, poezia traumei la Domnica Drumea, Diana Geacăr, poezia cotidianului la Dan Sociu și Bogdan Perdivară ș.a. Criticul sibian Andrei Terian a stabilit zece elemente care țin de „specificul noii poezii” și anume: 1. Ontologia forte; 2. Obiectivismul; 3. „eul hiperemic”; 4. Mimetismul; 5. Anularea dihotomiilor metafizice; 6. Refuzul livrescului; 7. Maximalismul; 8. Radicalismul; 9. Relația cu cititorul; 10. Funcția de a exorciza fondul traumatic al existenței. Firește că un ultim subpunct al acestor clasificări va

fi poezia pandemiei sau AntiVirus, poezia distanțării sociale, a carantinei, a celor din linia întâi, a izolării sau cum se va numi ea.

De obicei poezia douămiistă are vers alb, un ritm interior, surprinde prin imagini, limbajul pare banal, uneori cu neologisme din engleză și substantive proprii scrise cu literă mică. Referitor la poezia zilelor noastre au apărut și clișee de genul : toți tinerii scriu la fel, sunt minimaliști, vocali, revoltați și jonglează cu un limbaj vulgar și /sau sexual.

Mai citește publicul poezie și cât ? Studenții și elevii preferă să citească poezie, în locul prozelor lungi. Deși se spune că românul s-a născut poet și, de ex. fiecare ceh este muzicant, în Cehia, o țară mult mai mică, se citește și se traduce mai multă poezie decât în România, unde se preferă proza. Pentru atragerea publicului poeziei au inițiat diverse proiecte pentru a transmite și recepta poezia, precum conceptul inițiat în 2015 de traducătorul Mircea Dan Duță și poeta Emilia Zăinel, *Citesc poezie*. Autorii, pe lângă citirea clasică, au adus ceva nou, un videopoem, un spoken word, performance poetic pentru a interacționa cu publicul, care a fost entuziasmat și foarte receptiv. Prin intermediul poetului de expresie cehă Mircea Dan Duță publicul român a citit și ascultă online poeme contemporane cehe, slovace, poloneze, bulgare (Ivana Dimanova, Božana Apostologa ș.a.).

Din multitudinea temelor și a poeziilor am selectat să urmăresc existența în cotidian la Ofelia Prodan, Claudiu Komartin și Liliana Elena Popescu.

Ofelia Prodan s-a născut în 1976 în localitatea Urziceni, județul Ialomița. A absolvit sociologia la Universitatea din București, studii postuniversitare la Facultatea de Informatică, Universitatea Politehnica, București. A debut în 2007 cu volumul *Elefantul din patul meu*, care a obținut Premiul pentru debut al Asociației Scriitorilor din București, 2008. A publicat în majoritatea revistelor literare importante din România. Poeziile ei au fost traduse în engleză, franceză, portugheză, spaniolă, italiană, olandeză și maghiară. A avut lecturi publice în Spania, Germania și Italia. Este laureată a Premiului Internațional de Poezie și Proză *Napoli Cultural Classic*, ediția a VIII-a, 2013, câștigând Premiul I la secțiunea *POESIA in lingua straniera*, Premiul G. Coșbuc în 2009 pentru *Ruleta cu nebun* și în 2015 pentru *No exit* și Premiul Cartea de poezie a anului 2016 pentru *Șarpele din inima mea*. În 2019 a publicat volumul bilingv *Elegii halucinogene* în română și italiană. Este membră a Uniunii Scriitorilor din România și a Pen Club România.

În *Elefantul din patul meu* pe lângă poeticile cotidianului asistăm la scenarii minimaliste, prozaice în care planează în lumea fantasticului: *în patul meu adormise elefantul/m-am dus în bucătărie să-mi fac o cafeal/(...)mergeam atât de ușor că nici/ gândacii nu mi-au simțit pașii/numai elefantul a ridicat o urechel/ apoi trompa/ a sărit sprinten ca un copil din pat/ și mi-a turnat zahăr în cafea*.

În poemele sale pleacă de la ceva vizibil, de la însemnări narative banale, lipsite de poeticitate și surprinde ajungând la ceva imaginar, la o imagine plăsmuită, de ex. la o balerină care a plecat la miezul nopții să își

întâlnească iubitul sau ajunge să întrebe divinitatea cum procedează în situații cotidiene, când se plictisește, când merge la cumpărături, dacă se supără și înjură, dacă îi ajung banii de pâine:

Doamne Doamne Tu ce faci când te plictisești
sau când trebuie să mergi la cumpărături și supermarketul e închis
nu te superi și Tu măcar așa un pic
nu îți vine să înjuri printre dinți sau măcar să bați
cu pumnul în masă și Doamne când nu e nici noapte nici zi
și Tu nu dormi dar nici treaz nu ești
oare nu-ți vine să te întrebi cu ce ai greșit de se întâmplă așa ceva
dar Doamne oare nu ești și Tu la fel ca și noi
un biet amărât care trăiește de pe-o zi pe alta și își numără bănuții
să-i ajungă până la sfârșitul săptămânii
oare nu te temi și Tu la fel ca și noi de întuneric
și de aceea umbli mereu cu bricheta în buzunar la fel ca și noi
și nu-ți vine Doamne să-ți iei câmpii
când cineva te roagă să-i dai și azi o bucată de pâine
și doar o bucată mică de pâine mai ai și Tu de azi până mâine

Poezia ei vorbește despre excese, maladiile inconștientului, rețele de socializare, despre realitatea concretă a trupului fragil, eșecuri, frustrări și episoade cotidiene. Poeta s-a simțit *un om de nicăieri*, vulnerabilă, când în 2015 a încercat să se sinucidă, dar a fost salvată la timp. A declarat că mai este în viață doar fiindcă așa a vrut trupul ei, după care a scris volumul *Șarpele din inima mea*: „Am vrut și n-am vrut să scriu *Șarpele din inima mea*. Fiecare poem a fost ca o incizie în craniu, dezvelind o parte bolnavă din creier. Nebunia îmi dădea lăcomă târcoale în fiecare noapte și, terifiată, spuneam *Stop!* Și totuși, continuam, cu o luciditate sinucigașă, a doua zi, sfidând orice. Trebuie scrisă cartea aceasta, îmi șoptea perfid vocea interioară. Am scris-o și în final am zis: «Șarpele din inima mea îmi codifică o parte din viață și e foarte bine așa!».”

Ofelia Prodan mărturisește că: „eu sunt dedicată profesiei mele 100%. deși, recunosc,/

îmi place să călătoresc.”, în *Șarpele din inima mea* pornește de la o legendă orientală care spune că la fiecare răscruce dintr-o localitate părăsită se strâng demonii în așteptarea vreunui călător străin care se încumetă să treacă pe acolo, pentru a-i tulbura mințile. În mod analog la fiecare pagină a *Șarpelui din inima mea* apare un alt chip al celui care ademeneste și te conduce printre demonii din carte, încât nu știi dacă te vei rătăci sau dacă vei ajunge unde trebuie.

Claudiu Komartin (1983) este poet, traducător din franceză, scenarist bucureștean, a publicat în 2005 articolul-manifest *Generația 2000 - o introducere*. Poemele sale au fost traduse în limbile de mare circulație, dar și în arabă, turcă, coreeană, polonă, slovenă, bulgară ș.a. Coautor, împreună

cu Radu Vancu, al seriilor de antologii *Cele mai frumoase poeme din 2010* (Ed. Tracus Arte, 2011). Este prezent în antologia *Compania poezilor tineri în 100 de titluri alese de Dan Coman și Petru Romoșan* (Editura Compania, 2011). Din 2010, este redactor-șef al revistei *Poesis internațional* și al Casei de Editură Max Blecher. Din 2018 este membru fondator al Ligii Literare din România.

A atras atenția publicului și criticilor încă de la debut prin sinceritate, vizionarismul care dă o altă dimensiune frământărilor sufletești. *Păpușarul și alte insomnii*, 2003 a primit Premiul național de poezie „Mihai Eminescu” și Premiul revistei „România literară” pentru debut. Titlul nu este ales întâmplător, Păpușarul evoluează pe o scenă unde se expun măști și se dezvăluie diverse adevăruri, care fac trimitere la fapte din cotidian, într-un oraș înnegrit, ca simbol al obtuzității : *păpușarul cu mâinile negre zumzăie pe străzile unui mare/oraș negru/își înfige unghiile în carnea unora care trec întâmplător/pe acolo (iar ăștia pică imediat ca loviți de trăsnet)/(...) așa că stau ghemuit în propria sudoare rece și tac.*

În poemul *Păpușica* poetul declară că nu are și nici nu-și dorește să aibă vreo meserie și vrea să închidă poezia, adică o păpușă veche, în colivia papagalilor fiindcă publicul a ațipit. Aceste versuri îmi amintesc de poetul ceh Vítězslav Nezval (1900-1958), care în 1924 a scris și el un poem în proză despre meseria de poet, intitulat *Papagalul pe motocicletă*.

.....
eu care tot spuneam că îmi voi închide pentru totdeauna poezia
în cușca papagalilor
dar ce spun eu poezie păpușica asta de cârpă cu un singur ochi
jerpelită și tristă și fără rost

și vorbeam unui public ce de mult adormise
sau înțepenise așteptând
da da va fi atât de frumos (...)

În volumul *Cercul domestic*, distins cu Premiul pentru poezie al Academiei Române, autorul explorează în inconștient timpul ce nu se mai poate recupera. În poezia *Irina* își amintește în detaliu de iubirea lor dintr-o vară, poetul e singur, doar casa și aleea de odinioară sunt aceleași, viața continuă, îndreptându-se spre inevitabilul final:

Au trecut aproape doi ani.
Este vară din nou, un anotimp copleșitor
ce îmi dictează și cea mai simplă mișcare.
Trupul ei s-a împlinit între timp, părul îl poartă mai lung
(mi se spune), iar furia, ei bine,
furia mi s-a domolit, distilată prin atâtea lucruri și vorbe.
Sunt un om politicos și singur
imaginându-și tot mai des

o casă de cărămidă
și o alee lungă,
coborând către un loc întunecos și rece,
fără întoarcere.

Poezia lui reflectă realitatea, e sinceră, e bucuria de a trăi în cotidian, inovează prin limbajul ales, prin asocieri și imagini, prin jocul cuvintelor : „Trăim în niște vremuri în care toată lumea vrea să fie fericită, comodă și să nu își pună prea multe probleme. Eu am vrut să fac o literatură care să pună probleme și să te ridice din scaun, să te scoată din casă în același timp. Eu sunt destul de hăituit de niște lucruri. Am niște demoni din copilărie care își fac treaba în continuare. Dar în același timp, asta voiam să spun, că nu îmbrățișez nici un fel de compromis, că am refuzat de fiecare dată compromisul oricât de strălucitor a fost”.

În *cobalt*, care este radioactiv și albastru, disperarea, reflexivitatea, luciditatea și realitatea cutremurătoare intensifică emoția, iar poezia metamorfozează la infinit, realitatea. Totul este în mod simbolic și repetitiv cobalt: soarele, creierul, rezistența la compromis, mâna, mușchii, ochii, iertarea mamei, frunza, iubirea:

soarele e cobalt când se înalță din trup și strălucește
peste recife
și creierul meu tăbăcit pe care se așază
păsări necunoscute este cobalt

.....

și cutremurarea stinsă și rafinată pe care poezia
mi-o mai trezește
este cobalt

.....

și inocența bătrână a poezilor care au turnat
versuri mângâietoare pe care nu mi le pot
scoate din cap
e cobalt

.....

și când îți voi vorbi din nou despre dragoste
să nu crezi nici un cuvânt
ochii mei de cobalt îți vor
arăta
în acea zیتotul.

Este un autor care știe să își și recite foarte bine versurile, are priză la public, poate fi considerat un influencer: „Zic unii că aș fi prea actor. Treaba lor. Sunt un timid. Dar da, mi-ar fi plăcut, dacă nu aș fi scris, tradus, editat și tot restul să am de-a face cu artele spectacolului. Nu știu dacă să joc teatru, tracul meu fiind imens, atingând dimensiuni grotești. Dar oricum, în zona aia”.

Elena Liliana Popescu (1948) este doctor în matematici, profesor la Facultatea de Matematică a Universității din București, poetă, traducătoare, editoare și membră a Uniunii Scriitorilor din România și a Pen Club. De-a lungul a 25 de ani a publicat peste 40 de volume de poezie și traduceri. Poezii traduse în engleză, spaniolă, franceză, portugheză, italiană, sârbă, chineză, urdu, olandeză, germană, sardă, catalană, maghiară și latină, câteva și în bulgară, publicate în volum și în reviste literare din țară sau din străinătate (Argentina, Bolivia, Brazilia, Canada, Chile, Columbia, Cuba, El Salvador, Germania, Italia, Mexic, Nicaragua, Pakistan, Serbia, Spania, SUA, Taiwan, Turcia, Ungaria, Uruguay).

Originalitatea poeziilor sale rezidă în amestecul personal de clasicism și modernism, de tradiție și inovație, un amalgam insolit prezent atât în versificație, cât și în temele abordate. Poeta reușește să se impună prin redescoperirea valorilor perene ale artei. Citind-o, e imposibil uneori să nu te gândești la ermetismul lui Ion Barbu, poezia ei înseamnă căutare, idei, interogații, cunoaștere, o modalitate de meditație asupra condiției umane, timpului și asupra universului:

Dacă s-ar putea vreodată
Să măsoari nemăsuratul,
Să cuprinzi nemărginirea,
Să stai, străbătând neantul,
Să fii nici unul, nici altul.
Dacă s-ar putea vreodată
Neiubind să fii iubirea,
Nesperând să fii speranța,
Nevorbind să fii vorbirea,
Negândind să fii gândirea.
Dacă s-ar putea vreodată
Să auzi neauzitul,
Să privești în nevăzut
Și să afli neștiutul,
Ar urma iar începutul?
(*Dacă*)

Poeziile doamnei E.L Popescu sunt cânturi de iubire, gânduri și tristeți profunde, trăiri înalte, care uneori te duc cu gândul la versul eminescian.

Versurile ei emană iubire pentru cuvinte, pentru poezie, pentru frumos, pentru a mângâia sufletele oamenilor:

Dacă ai ști,
Cât de dor mi-e de Tine,
Deși ești în inima mea
și cât de mare este tristețea
De a nu Te vedea
decât în visul meu.
Cât de mult îmi lipsești,
Deși ești mereu cu mine
și cât de adâncă este durerea
De a nu Te auzi
decât în gândurile mele.
Cât de greu îmi este
când Te caut în jurul meu
și nu Te găsesc decât atunci
când vrei Tu să Te pot afla.
(*Dacă ai ști*)

În viziunea poetei-matematiciene poezia este miracolul dintr-un fapt obișnuit, un amestec de mirare și disperare, rezultatul tăcerii autorului, este locul unde-i găsești întrebării un răspuns.

În concluzie popularitatea temei legate de poezia anilor 2000 nu a dus și la o clarificare teoretică a unor concepte cu care s-a operat aproape 20 de ani. Posibilitățile și realitățile poeziei românești douămiiste sunt multiple și consider că este un avantaj.

BIBLIOGRAFIE

- Benga 2016:** Benga, G. *Rețeaua*, Aula Magna, Timișoara, 2016.
Gellu 2008: Gellu, D. *Cititorul de poezie*, Ed. Revistei Convorbiri Literare, 2008.
Komartin și col. 2017: Komartin, C. și col., *Poesis internațional*, nr. 2 (20)/2017, Mega Print s. r. l., Cluj-Napoca.
Komartin 2013: Komartin, C. *Cobalt*, Casa de Editură Max Blecher, București, 2013.
Mincu 2007: Mincu, Ș. *Douămiismul poetic românesc*, Ed. Pontica, 2007 (p. 214 –217).
Mincu 2011: Mincu, Ș. *Starea poeziei III*, Ed. Palimpsest, 2011 (p. 87 – 96).
Popescu 2015: Popescu, E. L. *Dacă ai ști*, Ed. Pelerin, București, 2015.
Prodan 2007: Prodan, O. *Elefantul din patul meu*, Ed. Vineia, București, 2007.
Soviany 2011: Soviany, O. *Cinci decenii de experimentalism. Lirica epocii postcomuniste*. Volumul al II-lea, Ed. Casa de Pariuri Literare, 2011.
Marin 2010: Marin, D. D. *Poezia antiutopică. O antologie a douămiismului poetic românesc*, Ed. Paralela 45, Pitești, 2010.

<http://www.9am.ro/stiri-revista-presei/2007-06-26/generatia-2000-in-literatura.html#ixzz44EHZVV9N>

<https://www.libertatea.ro/stiri/poetul-in-cetate-cetatea-e-cam-praf-interviu-cu-claudiu-komartin-la-36-de-ani-poet-multi-premiat-angajat-intre-depanator-liric-si-banal-om-de-centru-2729493>

<https://www.slideshare.net/casadepoezie/supliment-poeticile-cotidianului-observator-cultural>